

Oh dennenboom, wat ben je mooi!

Voor de 2e keer na de restauratie zal Huys Amerongen met de kerst schitteren, daarover was geen discussie na het succes van verleden jaar. Maar dan komt de prangende vraag: hoe en wat?

Peinzend over de zin en onzin van kerstmis kwamen we uit bij de goede, oude dennenboom, het kerstsymbool bij uitstek. Die krijgt dit jaar de volle aandacht, in zijn traditionele gedaante op de beletage, in een sfeer à la 2015 in het souterrain. We maken daarbij weer dankbaar gebruik van de hulp en creativiteit van de studenten van de Stoas Hogeschool in Wageningen. Ze zullen de vertrekken in het souterrain, waaronder de wildkamer en de waskeuken, op ludieke wijze decoreren met De Kerstboom Nieuwe Stijl. Spannend: wat gaat het worden?

De aankleding van de keuken is in handen van de Tuinkabouters, die op eigen wijze invulling geven aan het fenomeen "dennenboom"; in de nissen van de wijnkelder stallen twee porseleinschilderessen, Gerdien Koomen en Marijke Frank, hun kerstborden uit. Ongeduldige kindertjes, maar ook hun ouders, zijn in de Bentinckkeuken welkom, de Educatiegroep zorgt voor een levendig uurtje.

Het bezoek aan de beletage is uitgebreid met twee vertrekken. Behalve de eetkamer en bibliotheek is er de gobelinkamer, op zich al een feest maar door twee engelen extra gedecoreerd. In de salon, het "groot salet", wedijvert een prachtig gedecoreerde tafel met die van de eetzaal.

Op de galerij verdient het gerestaureerde Bätzorgel alle aandacht; de schoonheid ervan geeft de galerij een extra dimensie. De Engelen creëren op hun werktafel een eigen kerst middels een landschap van papieren huisjes. De Bloemencommissie siert het Huys en verschillende tafels met verrassende kerst-

stukken; het klusteam ondersteunt waar nodig met raad en daad. Het aardige van het kerstfeest is dat het verbindt. Klusteam, mensen van de verlichting, ticketshop, winkel, cateraars, bloemencommissie, behoud&beheer, iedereen zet z'n beste beentje voor. Met hulp van de Muziekcommissie is er een muziekprogramma samengesteld op 19, 20, 26 en 27 december. Vanaf de bovengalerij en misschien ook vanuit de eetzaal (mits het clavecimbel tijdig is gerestaureerd) klinkt live kerstmuziek. Zo is er voor elk wat wils. We roepen dan ook luid:
KOMT DAT ZIEN!

Marja Heethaar & Marjolein Meens

De eetkamer in kerstsfeer

Oh Dennenboom

Zaterdag 19 december 17.30 uur tot 21.00 uur:
Openingsklanken door 4 Midwinterblazers
Gemengd koor Voice Mail uit Amerongen o.l.v. Elien van der Meer en Noëlle Drost met kinderkoor in Dickensiaanse klederdracht brengen kerstklanken door het gehele Huys.

Zondag 20 december 12.00 uur tot 17.00 uur
Gevarieerd muzikaal aanbod in kerstsfeer door
Kees Alblas, orgel en Janneke Allaart, blokfluit
Ellen Verhagen, piano en Minella Reiche, sopraan,
Henk Thiadens, piano met Rinke Dulack, viool

Zaterdag 26 december 12.00 uur tot 17.00 uur
Gevarieerd muzikaal aanbod door
Wim Verdouw, piano en orgel en Caroline
Verdouw, dwarsfluit
Hannie Ritmeijer, piano

Zondag 27 december 12.00 uur tot 17.00 uur
Kerstklanken en meer door
Jolly Brass o.l.v. Stoffel Dicou
Kleinkoor Houten o.l.v. Polien Fijan
Stefan Hofkes, piano en Nicolas Shipman, blokfluit

Donaties voor kerstboom en kerstdecoraties

Kasteel Amerongen is dit jaar voor de tweede maal in een bijzondere kerstsfeer gehuld, zoals u in dit bulletin hebt kunnen lezen. Naast kerstdecoraties en natuurlijke kerstbomen is een bijzonder fraaie kunstboom van 3,65 meter aangeschaft, die voldoet aan de hoogste eisen van brandveiligheid. Deze aanschaf is mogelijk geworden door een spontane sponsoractie die werd opgezet door een van onze Vrienden en die in korte tijd resulteerde in € 1350,- door financiële bijdragen van de Lionsclub Rhenen "De Grebbeleeuw", Intratuin Barneveld, Volvo Reede, Schipper Security, Budding Beregening, VakantieXperts in Rhenen en Apotheek Het Bosje in Elst/Amerongen. De Vriendenkring is deze sponsors zeer erkentelijk voor deze succesvolle actie.

Een uniek kerstcadeau

De zeer gedegen studie van mevr. Mulder en prof. Slothouwer over Kasteel Amerongen en zijn bewoners is nog steeds het belangrijkste informatieve naslagwerk over de rijke en tumultueuze geschiedenis van het kasteel en zijn illustere bewoners. Ruim 66 jaar na de eerste druk heeft de Vriendenkring een geactualiseerde tweede druk kunnen realiseren.

Mevr. Mulder eindigde met het overlijden van Graaf van Aldenburg Bentinck. In de toegevoegde epiloog

worden de ontwikkelingen die nadien hebben plaatsgevonden kort geschetst. Deze nieuwe uitgave is een aanwinst voor de liefhebber, een sieraad in de boekenkast en een cadeau waar men eer mee inlegt. Het boek is gebonden met

goudfolie op linnen. Het geheel is gedrukt in grijstinten en telt 224 pagina's en heeft ongeveer 70 afbeeldingen.

Het boek is te verkrijgen in de kasteelwinkel voor € 49,50 (Vrienden € 45,-) of te bestellen door overmaking van € 53,50 (Vrienden € 49,50) op IBAN NL09 INGB 0000 0061 63 tnv St. Vriendenkring Kasteel Amerongen onder vermelding van "Mulder".

Bent u opzoek naar een uniek kerstcadeau dan is deze luxe uitgave van het boek tot 20 december a.s. voor Vrienden verkrijgbaar door overmaking van € 40,00 op bovenstaand gironummer onder vermelding van uw naam en adres en omschrijving "Mulder". Het boek wordt u na betaling toegestuurd. De portokosten neemt de SVKA voor haar rekening.

Rob Heethaar

Van de voorzitter

Sigurd von Ilsemann, zijn dagboekfragmenten (1918 – 1941)

Mijn gebruikelijk korte woord vooraf in het Vriendenbulletin wordt deze keer een beetje langer en is geheel gewijd aan de presentatie van het boek Keizer Wilhelm II in Nederland op 11 november 2015 op de Bovengalerij van kasteel Amerongen. Het lijkt geen twijfel, dat we na lezing van dit omvangrijke werk veel meer zullen weten over de persoon en het karakter van de laatste Duitse keizer, over wie in de afgelopen eeuw overigens al een bibliotheek is volgeschreven. Ik heb aan mijn tekst echter met nadruk de naam van de vleugeladjutant van de keizer gegeven. Enerzijds omdat we hem dank verschuldigd zijn voor de consequente en boeiende wijze waarop hij zich van de taak heeft gekweten die hij zich in 1918 stelde, maar toch ook omdat de schrijver onbedoeld veel vertelt over zichzelf, zijn opvattingen, alsmede over de omgeving van de keizer en over zijn eigen omgeving: zijn familie, die leefde op kasteel Amerongen.

Het was dan ook geen toeval dat de boekpresentatie juist op ons kasteel Amerongen plaats vond, daar waar het Nederlandse avontuur van keizer Wilhelm en zijn relatief beperkte hofhouding in 1918 begon. Het omvangrijke boek (in totaal ongeveer 600 pagina's) heb ik op dit moment nog niet geheel kunnen lezen. Een plezierige ontdekking was, dat de "bezorger" van de dagboekfragmenten (zoals ze consequent genoemd worden) Jacco Pekelder, universitair docent aan de Universiteit van Utrecht en Wendy

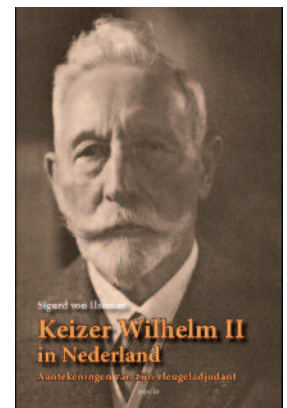
Sigurd von Ilsemann

Landewé, conservator van Museum Huis Doorn, in dit boek ongeveer 50 pagina's wijden aan het beschrijven van de historische omgeving, waarin de fragmenten tot stand kwamen. Alle hoofdrolspelers in het boek zijn tot op zekere hoogte ook producten van de tijd waarin ze zijn opgegroeid en gevormd. Niet iedereen heeft de geschiedenis van het Duitse Rijk en van Europa in de tweede helft van de negentiende eeuw en het begin van de twintigste eeuw helder op het netvlies. Hetzelfde geldt, mogelijk in iets mindere mate, voor het Interbellum, de jaren van de Republiek van Weimar en de opkomst van het nationaalsocialisme. Hier zijn de relevante feiten over die periode op compacte wijze weergegeven, hetgeen de leesbaarheid en het begrip van de dagboekfragmenten in belangrijke mate bevordert. Het boek is een hertaling vanuit de Duitse grondtekst. Eerder verschenen de dagboekfragmenten eind jaren zestig onder de titel *Der Kaiser in Nederland* en van deze uitgave zijn nauwelijks nog exemplaren te vinden. Deze tweede versie is een initiatief van Museum Huis Doorn waar de keizer ruim twintig jaar doorbracht. De auteurs beschouwen hun hertaling als superieur ten opzicht van die eerste versie, historisch verantwoord en waarheidsgetrouw. Het boek is ruimschoots voorzien van verklarende noten en bronvermeldingen. We kunnen spreken van een wetenschappelijke editie van de geschriften van Von Ilsemann en tevens van een waardevolle toevoeging aan het vele dat over kasteel Amerongen en zijn bewoners al is geschreven.

De presentatie op 11 november jl. was van een blij makende compactheid en kwaliteit. De bijdragen van professor Jacco Pekelder en de schrijver Kees 't Hart, die zich in een roman door de figuur van Von Ilsemann liet inspireren, waren van begin tot eind boeiend en "to the point". Ik, en met mij velen, zagen voor het eerst de (stomme) film over het huwelijk van Sigurd en Elisabeth, de dochter van graaf Bentinck, in 1921. Hannie Ritmeijer ondersteunde de prachtige beelden met toepasselijk en fraai uitgevoerd spel op de Erard. Men waande zich waarlijk een moment in de twintiger jaren van de vorige eeuw! Onze directeur (tevens directeur van Huis Doorn) Herman Sietsma leidde het programma op bekwame en betrokken wijze in en hield de regie in handen tot en met de uitreiking van het eerste exemplaar aan Jhr. Sigurd Von Ilsemann, kleinzoon van de vleugeladjudant.

Op 11 november verscheen in de Volkskrant een twee pagina's groot artikel over het boek en daarin werden al enkele interessante onderwerpen aangekaart, die de keizer en zijn adjudant in de drieëntwintig jaar van hun samen optrekken bezig hielden. In de eerste fase was dat vooral de dreigende uitlevering van de keizer aan de geallieerde mogendheden. Later was de mogelijke terugkeer van de keizer op de Duitse troon een belangrijk onderwerp, een gedachte van de keizer die Von Ilsemann in het geheel niet deelde. Dan was er de houding van de keizer tegenover Hitler en het opkomende nationaalsocialisme, die in de loop van de gebeurtenissen aan verandering onderhevig bleek te zijn. En nog honderd andere dingen, die mij nieuwsgierig maken. Bijvoorbeeld de dwangmatige neiging van Wilhelm tot het kappen van bomen en de moeilijke periode die graaf Bentinck doormaakte toen de zacht gezegd nogal duidelijk aanwezige gast niet enkele weken maar anderhalf jaar op Amerongen verbleef. Wie van het kasteel houdt moet dit boek in zijn boekenkast, liever nog: op zijn leestafel hebben, dat lijkt geen twijfel.

"Keizer Wilhelm II in Nederland 1918 – 1941" is uitgegeven door Uitgeverij Aspect en verkrijgbaar in het winkeltje van Kasteel Amerongen, in de betere boekhandels en via bol.com. De prijs is € 32,95.

Hans Herremans

Het gerestaureerde Bätz-orgel van Huis Amerongen

Ook het Bätz-orgel van Huis Amerongen is een huisorgel

Orgels zijn er in alle soorten en maten. Hele grote, zoals bijvoorbeeld het orgel in de Grote Kerk in Haarlem, maar ook kleintjes zoals de 18de-eeuwse bureauorgels van Hendrik Hermanus Hess. Zo'n secretaire-orgel is een huisorgel, bedoeld om gebruikt te worden in de (grotere) huiskamer. Ook het Bätz-orgel van Huis Amerongen is een huisorgel. In de 18de en vroeg 19de eeuw was er een levendige handel in dit soort instrumenten. Honderden zo niet duizenden orgels werden gemaakt voor de adel en gegoede burgerij. Deze instrumenten waren ook toen al zeer kostbaar en alleen de allerrijksten konden zich zo'n orgel veroorloven. Het typerende van het Nederlandse huisorgel uit die tijd is dat ze de uiterlijke vorm hebben van de gebruikelijk huismeubels zoals de kabinetkast, secretaire en bureau. Deze vormen werden gedurende de 18de eeuw en 19de eeuw steeds opnieuw gebruikt maar uiterlijk aangepast aan de smaak en mode van de tijd. Het Amerongse orgel vormt hierop geen uitzondering. Het is wat het meubel betreft een groot huisorgel, gebouwd voor een groot huis (in dit geval zelfs met een hoofdletter H) en het lijkt niet op de in die tijd meer gebruikelijke kabinetorgels. Toch is ook het orgel in Huis Amerongen naar mijn mening naar voorbeeld van een huismeubel gemaakt, namelijk dat van de vitrinekast. Voor de huisorgels werden overigens meestal geen bestaande huismeubelen gebruikt, de

orgelmaker maakte ze zelf omdat de constructie van de gewone kasten geen inbouw van een orgel toeliet.

Waar de huisorgels voor werden gebruikt is niet zeker. Het meest waarschijnlijk is dat ze werden bespeeld bij de godsdienstoefening aan huis en dat er psalmen en gezangen op werden begeleid.

De grotere huisorgels zoals dat in Amerongen zijn wat hun klankkleuren (registers) betreft een soort kleine versie van de grotere kerkorgels. Bij de secretaire- en bureau-orgels is meestal geen plaats voor veel orgelpijpen en vinden we alleen de basisregisters.

Het orgel in Amerongen is in 1780 besteld door de toenmalige bewoners van het Huis, Frederik Christiaan van Reede en zijn vrouw Anna Elisabeth van Tuyl van Serooskerken. Zij lieten het orgel bouwen door de Utrechtse orgelmaker Gideon Thomas Bätz. Gideon Thomas was de zoon van de uit Duitsland afkomstige Johann Heinrich Hartmann Bätz die zich in 1739 in Utrecht had gevestigd na enkele jaren in de leer te zijn geweest bij Christian Müller, de bouwer van het eerder genoemde grote orgel van de Bavo in Haarlem.

Gideon Thomas Bätz was door het overlijden van zijn vader in 1770 al op 19-jarige leeftijd verantwoordelijk voor het destijds florerende bedrijf. In de eerste jaren na het overlijden werd hij ondersteund door zijn moeder Johanna en zijn oom. Vanaf 1772 leidde hij het bedrijf zelfstandig. Johanna deed tot 1774 de boekhouding van het bedrijf. Zij liet op een bijzondere manier sporen na in het Amerongse orgel, waarover later meer. Het bedrijf Bätz had zwaar te lijden onder de onzekere tijden gedurende de Franse bezetting. Er was vooral een groot gebrek aan goed materiaal. Dat is in veel orgels uit die tijd duidelijk te

Een bureau-orgel gemaakt door Hendrik Hermanus Hess

Het Müller-orgel in de Grote of Sint-Bavokerk in Haarlem, 1738

zien. Orgelmakers maakten noodgedwongen gebruik van tweedehands orgelpijpen en de kwaliteit van het hout is in veel gevallen minder goed dan in de eerste helft van de 18de eeuw. Hoewel Bätz voor het Amerongse orgel ook tweedehands orgelpijpen gebruikte lijkt dat niet samen te hangen met de Franse tijd en de daaruit voortvloeiende materiaalschaarste.

Hoewel het orgel al in 1780 schijnt te zijn aanbesteed werd het voor zover na te gaan pas in 1813 daadwerkelijk geplaatst in het Huis. Wat de reden is geweest voor deze lange onderbreking is niet duidelijk. De graaf ontvluchtte in 1795 het land vanwege de Franse bezetting en zijn vrouw volgde in 1798, maar dat weerhield de Van Reedes er niet van om in 1796 een tweede orgel door Bätz te laten maken dat werd geplaatst in hun huis aan de Kromme Nieuwe Gracht in Utrecht. Later werd dit kabinetorgel in kasteel Middachten ondergebracht. Na enige omzwervingen kwam het terecht in de Dom in Utrecht, waar het als koororgel fungeert.

In 1813 betaalde de rentmeester van Amerongen de laatste termijn bij de oplevering van het Bätz-orgel. Daarna heeft het Amerongen niet meer verlaten en is het nooit in zijn geheel gerestaureerd. Door die gunstige omstandigheden en de goede zorgen van de eigenaren en beheerders is het vrijwel gaaf bewaard gebleven.

De graaf en gravin waren beiden grote muzikliefhebbers. Graaf Frederik speelde viool en dwarsfluit en de gravin speelde clavecimbel en orgel. Ook de kinderen maakten muziek. Frederik Christiaan was lid van het Utrechtse muziekcollege. Dit orkest bestond voor het grootste deel uit amateurs uit de goeude burgerij en adel maar werd geleid door beroepsmusici. Anna Elisabeth bespeelde het Bätz-orgel en het Kirckman clavecimbel. Een van de zoons van Frederik en Anna Elisabeth, Renaud, speelde dwarsfluit en de dochters zongen. Aardig is dat er voor de combinatie orgel, zang en dwarsfluit een muziekboekje te vinden is in de uitgebreide muziekbibliotheek van Huis Amerongen. Het gaat om een boekje getiteld *The hymns, anthems & tunes, with the ode used at the Magdalen-Chapel, set for the organ, harpsichord, voice, German-flute or violin*. Het is niet moeilijk ons voor te stellen dat moeder, dochter en zoon zingend en spelend op orgel en fluit de liederen uit dit bundeltje ten gehore brachten.

Anna Elisabeth heeft het orgel maar 6 jaar kunnen bespelen, ze overleed in 1819. Daarna zal het orgel niet veel meer zijn gebruikt. Pas bijna een eeuw later kwam er opnieuw een vrouwelijke bespeler, Elisabeth Bentinck, de dochter van de laatste adellijke bewoner van Huis Amerongen, graaf Godard van Aldenburg Bentinck. In de eerder genoemde muziekbibliotheek bevinden zich meerdere muziekboeken voor orgel en harmonium die omstreeks 1912 door Elisabeth zijn gebruikt. Waarschijnlijk is rond die tijd het orgel ook gerepareerd en is de tamelijk uitgesproken oorspronkelijk klank iets 'getemd' om het meer geschikt te maken voor de laat-romantische muziek die Elisabeth er op speelde. Waarschijnlijk is toen ook de tweede balgtrede gemaakt waarmee een assistent aan de rechterzijde van het orgel de balg kan pompen. Oorspronkelijk kon alleen de organist zelf dat doen.

Na het vertrek van de familie Bentinck is het orgel ook nog maar nauwelijks gebruikt. Het raakte daarvoor in verval. Toen de musicoloog Gert Oost midden jaren 70 het orgel bezocht voor zijn proefschrift over de orgelmakers Bätz was het volledig onbespeelbaar door lekkages. Met provisorische ingrepen is het instrument weer tot klinken gebracht en opgenomen op een LP in 1985.

Sinds 1813 was het orgel dus nog nooit helemaal gerestaureerd. En hoe zuinig men ook op het orgel is geweest, door lekkages als gevolg van uitdroging en

door slijtage was een restauratie onontkoombaar. Toen het Huis in restauratie ging is het orgel gede-monteerd door orgelmaker Elbertse in Soest en in de orgelmakerij opgeslagen. Pas 7 jaar later kon de op-dracht tot restauratie worden gegeven en op 3 ok-tober 2015 is het orgel opnieuw in gebruik genomen. Het is heel bijzonder dat een orgel van die ouderdom vrijwel ongewijzigd is overgeleverd. Dat vroeg om extra voorzichtigheid van de orgelmaker bij de res-tauratie. Hoewel enkele onderdelen moesten wor-den vernieuwd, zoals bijvoorbeeld het uitgedroogde leer, is het Elbertse gelukt om vrijwel alle onderdelen opnieuw te gebruiken. De meeste schade was er aan

Het klavier en een deel van de mechaniek na restauratie

de balg en aan het meubel. De balg was kennelijk een keer gerepareerd en niet goed recht terugge-plaatst in hun huis. Daardoor waren de houten bla-den waaruit de balg bestaat krom getrokken. De aansluitingen van de balg op de rest van het orgel waren niet goed sluitend meer en het orgel kreeg daardoor niet voldoende wind om nog te kunnen klinken. Het fineer op de orgelkas was beschadigd en door het kromtrekken van de ondergrond op ver-schillende plaatsen losgeraakt. Het snijwerk dat de onder en bovenzijde van de pijpen aan het zicht ont-trekt was bijna volledig verwormd. Dit is geïmpreg-neerd en aan de achterzijde voorzien van linnen om het nog enige stevigheid te geven. Omdat er veel nieuwe stukjes moesten worden gemaakt kon het nog originele verguldwerk goud niet worden ge-handhaafd. Elbertse heeft het snijwerk en de labia van de frontpijpwerk heel mooi opnieuw verguld. En dan de klank! Hoewel er zoals eerder gezegd waarschijnlijk rond 1900 kleine wijzigingen aan de oorspronkelijk klank zijn verricht horen we toch nog veel van de door Bätz bedoelde klankkleuren terug. Opmerkelijk is dat Bätz voor het grootste deel van de pijpen oudere pijpen heeft hergebruikt maar niet

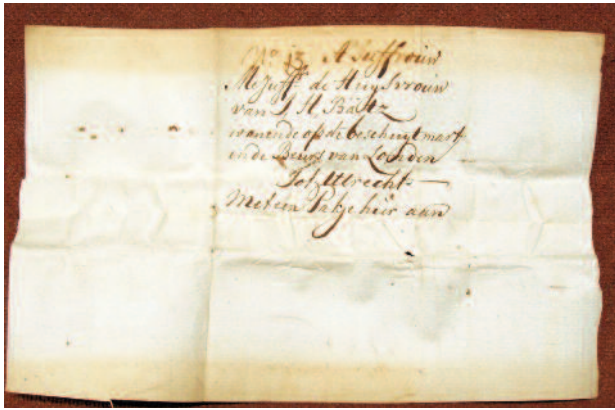
zonder ze geheel aan zijn klankideaal aan te passen. Heel bijzonder is de van 'palmhout' (buxus) ge-maakte Fluit travers (Dwarsfluit). Waarschijnlijk een speciale ode aan de eigenaar, zelf dwarsfluitspeler. Het registers klinkt hier en daar als een echte oude dwarsfluit. In dit verband is het nog wel aardig op te merken dat de toonhoogte van het orgel, lager dan de tegenwoordig gebruikelijke, precies die is van de 18de-eeuwse dwarsfluiten.

Hoewel we hadden verwacht dat er in het orgel sig-naturen van Bätz of zijn medewerkers te vinden zou-den zijn vonden we, afgezien van de signatuur op het plankje boven het klavier, niets.

Pas tegen het eind van de restauratie vond Bert van den Heuvel van Elbertse Orgelmakers in de hoeden van de Fluit 4 voet beschreven papier uit de bouw-tijd. Dit was gebruikt om de deksels aan de boven-kant van de pijp luchtdicht af te sluiten. Het gaat om versneden rekeningen en oorspronkelijk aan post-stukken gehechte briefjes. Voor een belangrijk deel zijn ze gericht aan Johanna Maria Liepoldes, de vrouw van Johann Heinrich Hartmann Bätz en de moeder van Gideon Thomas. Anders dan verwacht gaat het in de meeste gevallen niet om stukken uit de boekhouding van de orgelmakerij maar om privé-stukken van Johanna. Het blijkt dat Gideons moeder op een of andere manier het bedrijf van haar vader heeft voorgezet of in het bedrijf van haar familie heeft doorgewerkt. Op een van de papieren is een grote bestelling aan naaimaterialen te vinden, haar vader was keurslijfmaker te Utrecht. Voor deze vondst kenden we dit detail uit het leven van de fa-milie Bätz nog niet. De papieren zijn allemaal te da-teren voor 1775. Dat maakt het aannemelijk dat met de bouw van het orgel toch kort na de opdracht in 1780 is begonnen. Ook de rococo-ornamentiek duidt eerder op 1780 dan 1813. Het raadsel rondom de

De balg van het orgel van nieuw schapenleer voorzien

Een van de stukken papier die tevoorschijn kwamen uit de Fluit 4 voet

vertraagde oplevering van het orgel is dus nog niet opgelost.

Een gaaf bewaard, rijk uitgevoerd huisorgel dat nog op de plek staat waar het voor gemaakt is: het Amerongse Bätz-orgel is om meerdere redenen een uniek en belangrijk instrument. Maar belangrijker nog: het is echt een heel mooi klinkend orgel dat voorbeeldig is gerestaureerd.

Wim Diepenhorst

Orgelspecialist Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en adviseur bij de restauratie van het Bätz-orgel.

Onze Vriendenkring in maat en getal

Ook het afgelopen jaar heeft onze Vriendenkring zich weer ingezet, middels projecten, stukken uit de collectie te restaureren, de ICT infrastructuur in het kasteel op peil te brengen en de tuinen te verfraaien. Enkele projecten worden hieronder genoemd.

Een legaat van mevr. M. Vreeken van ruim € 9000,- maakte het mogelijk een bloementuin aan te leggen die werd ontworpen door de internationaal vermaarde tuinarchitecte mevr. Jaqueline van der Kloet. In het vorige bulletin werden al twee foto's opgenomen van de aanleg en eerste bloei. Komend jaar, wanneer alle planten zijn aangeslagen, zullen nog wat aanpassingen plaatsvinden en zal een oogstrelend kleurenpatroon zich in de verschillende seizoenen voor u ontvouwen.

Het beschadigde beeld van de Godin van de jacht, Diana, werd uit haar weinig benijdenswaardige positie onder het lover vandaan gehaald en in de waskeuken van het kasteel, onder het toezicht van diverse bezoekers, door de restaurateur Nico Ver-

Het Amerongse Hazenhuisje

De historie van het Amerongse 'Hazenhuisje' gaat terug tot 1920 toen het werd gebouwd op het terrein van Huis Doorn, (het privé-secretariaat van Hermine von Schönaich-Carolath, de tweede vrouw van keizer Wilhelm II, was er gevestigd) in opdracht van Wilhelm II als speelhuisje voor zijn kinderen. De 'Viletta' (kleine villa) is naar alle waarschijnlijkheid ontworpen door H.A. Pothoven, een architect die tal van (ver)bouwactiviteiten voor de ex-keizer regelde. Het houten huisje met pannendak (het "Weisse Haus") stond tussen de struiken en de bomen, tussen het poortgebouw en de kleine weide. De oude ingang van het huisje, in het midden van de gevel, wordt bekroond met een driehoekig uitstekend timpaan. Rond 1953 werd het huisje voorzichtig gedemonteerd en opnieuw opgebouwd op de plek waar het nu staat: Bergweg 10 in Amerongen. Hier werd het minihuisje gebruikt als dependance van 'De Hazenberg', het dierenasiel dat was opgericht door Elisabeth von Ilsemann. Zij was getrouwd met Sigurd von Ilsemann, vleugeladjutant en tevens biograaf van de ex-keizer. De naam 'Hazenhuisje' is dus gekoppeld aan het asiel en niet de oorspronkelijke naam van het huisje.

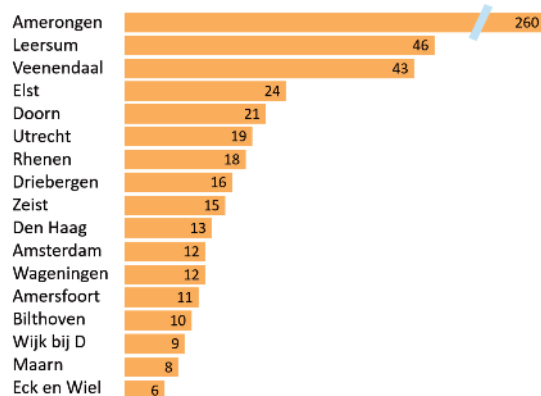
Belle van Zuylen

Tegenwoordig wordt het huisje verhuurd en Rebecca Versteeg wist te melden dat de huidige bewoner niemand minder is dan de schrijfster Amalia Baracs. 'Onlangs schreef zij een wondermooi kinderboek', schrijft Rebecca Versteeg: 'Klokkenspel voor Belle van Zuylen'. Dit is het eerste kinderboek over Belle van Zuylen, de beroemde schrijfster uit de 18e eeuw. Ze was geboren in 1740 op Slot Zuylen aan de Vecht als oudste dochter van de familie Van Tuyll van Serooskerken.

Bron: Nieuwsblad De Kaap, Nicole van de Schaaf en www.utrechtseheugelug.punt.nl

Geografische Spreiding Vrienden

hulst op minutieuze wijze hersteld. Een verloren gegane hand werd toegevoegd, scheuren zorgvuldiger gerepareerd, zodat regen niet meer kan binnen-dringen in het Bentheimer zandsteen waaruit Diana is vervaardigd. De Vriendenkring heeft de totale restauratiekosten van € 4950,- op zich genomen. Op haar oorspronkelijke sokkel op het grasveld aan de zuidzijde heeft ze de blik weer fier gericht op het kasteel.

Ook de restauratie van het Bätzorgel kon worden gerealiseerd. De totale kosten van het project bedroegen ongeveer € 47.000. De Vrienden droegen daaraan € 9000,- bij, het resterende bedrag werd daarna verkregen uit subsidies.

De totale projectkosten in 2015 waaraan door de Vrienden werd bijgedragen bedroegen ruim € 107.000. Het aandeel van de Vrienden hierin bedroeg ongeveer € 46.000, de rest werd verkregen uit subsidies.

Deze projecten hebben we kunnen uitvoeren door de donaties van onze Vrienden over enkele jaren. De contributieopbrengst in 2015 bedroeg ruim € 25.000,-

De Vriendenkring is opgericht op 23 maart 1983. Aan het einde van dat jaar telde de Stichting 174 Vrienden. Sommige daarvan zijn overleden, anderen hebben opgezegd, maar nu, na 32 jaar (!), tellen we nog steeds 58 Vrienden, die ons vanaf het eerste uur hebben gesteund. Een zeer te respecteren vrienden-trouw! De daarop volgende jaren zijn er Vrienden gekomen en Vrienden gegaan maar onze Vriendenkring is blijven bestaan en is door de jaren heen gegroeid tot het huidige aantal van ruim bijna 700. De meeste Vrienden per gemeente vinden we in Amerongen (260), daarna volgen Leersum (46) en Veenendaal

(43). In totaal zijn onze vrienden verspreid over 99 plaatsen, waaronder enkele in Canada, de Verenigde Staten en Duitsland. De geografische spreiding over Nederland is hierboven weergegeven.

Ook voor het komende jaar zal het bestuur zich met kracht inzetten samen met de vele vrijwilligers het zo bijzondere Kasteel Amerongen te behouden voor de toekomst. Met uw donatie steunt u ons op een geweldige manier; weet u familie of kennissen te interesseren in het kasteel, dan wordt de Vriendenkring nog sterker.

Ook voor het komende jaar zal het bestuur zich met kracht inzetten samen met de vele vrijwilligers het zo bijzondere Kasteel Amerongen te behouden voor de toekomst. Met uw donatie steunt u ons op een geweldige manier; weet u familie of kennissen te interesseren in het kasteel, dan wordt de Vriendenkring nog sterker.

Rob Heethaar

*Het
bestuur
wensst u prettige
kerstdagen
en een voorspoedig 2016*